

Eluned Morgan AS

Y Gweinidog Iechyd Meddwl, Llesiant a'r Gymraeg

29 Ionawr 2021

Annwyl Eluned,

Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2021-2022

Diolch am ddod i gyfarfod y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu ar 14 Ionawr 2021 i drafod Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2021-22.

Yn y cyfarfod, fe wnaethoch gytuno i ddarparu rhagor o fanylion am nifer o faterion. Byddai'r Pwyllgor yn ddiolchgar pe gallech ateb y cwestiynau a ganlyn erbyn 2 Mawrth, cyn y ddatl ar y Gyllideb ddrafft yn y Cyfarfod Llawn.

Targedau ar gyfer cynyddu nifer yr athrawon cyfrwng Cymraeg

Mae Cymraeg 2050 yn gosod targedau uchelgeisiol ar gyfer cynyddu nifer yr athrawon cyfrwng Cymraeg. Gwnaethoch sôn mai bwriad y Cynllun Sabothol yw gwella sgiliau ymarferwyr mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg a Saesneg, a'i fod yn cael swm o £3.65 miliwn, gyda mynediad at gyllid ar gyfer consortia rhanbarthol i wella safonau. Dywedoch hefyd eich bod yn gobeithio cyhoeddi adroddiad gwerthuso'r cynllun ym mis Chwefror.

Yn ystod y cyfarfod gwnaethoch gynnig anfon mwy o fanylion atom am eich strategaeth i gynyddu nifer yr athrawon sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. A allwch gynnwys y gwariant ar y rhaglen ac unrhyw asesiad o pam nad yw'r ymyriadau cyfredol wedi arwain at y niferoedd sydd eu hangen i gyrraedd targedau Cymraeg 2050 hyd yn hyn?

Addysg ôl-16

Pan wnaethom ofyn i chi ynglŷn â'r cyllid i ddatblygu darpariaeth addysg Gymraeg yn y sector ôl-16, dywedoch nad yw hyn yn rhan o'ch portffolio, ond yn hytrach yn rhan o bortffolio'r Gweinidog Addysg. Efallai bod hynny'n wir, ond rydych chi wedi ymddangos gerbron y pwyllgor hwn ar sawl achlysur gan bwysleisio pwysigrwydd *prif ffrydio*'r Gymraeg ar draws holl adrannau a chyllidebau Llywodraeth Cymru. Roeddem yn siomedig felly nad oeddech yn gallu rhoi ateb mwy ystyrlon a sylweddol i ni mewn perthynas â'r mater pwysig hwn.

Byddem yn eich annog i barhau i gynnal trafodaethau trylwyr gyda'r Gweinidog Addysg ynglŷn â phwysigrwydd hanfodol datblygu darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn y sector addysg bellach. Er mwyn eu galluogi i wneud y gwahaniaeth sydd ei angen er mwyn cynyddu'r ddarpariaeth, mae'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol wedi awgrymu buddsoddiad o £800,000 o gyllideb Addysg Bellach y Llywodraeth ar gyfer 2021-22, gan gynyddu bob blwyddyn wedi hynny (£1.4 miliwn yn 2022-23, £2.5 miliwn yn 2023-24 a £3.2

Senedd Cymru

Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1SN

SeneddDGCh@senedd.cymru

0300 200 6565

Welsh Parliament

Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1SN

SeneddCWLC@senedd.wales

0300 200 6565

miliwn yn 2024-25). Byddem hefyd yn eich annog i ymgysylltu â'r sector i sicrhau cynnydd ar frys o ran yr agwedd hon ar addysg. Ar gyfer y rhai nad ydynt yn aros ymlaen am addysg chweched dosbarth, mae angen darpariaeth cyfrwng Gymraeg ehangach ar draws colegau Cymru a thrwy gynlluniau prentisiaeth, ac maent yn haeddu hynny hefyd.

Cefnogaeth ar gyfer y Gymraeg i famau newydd

Fe sonioch chi yn ystod y cyfarfod fod cefnogaeth ar gael i famau newydd a babanod drwy'r rhaglen '[Fi a fy mabi](#)'. A allwch nodi sut mae'r rhaglen yn cael ei hyrwyddo i famau newydd ac a ydych chi'n gweithio gydag ymwelwyr iechyd i'w hyrwyddo? A yw'r trefniadau ar gyfer hyrwyddo'r rhaglen hon wedi cael eu haddasu yn sgil pandemig y coronafeirws?

Comisiynydd y Gymraeg

Yn ystod sesiwn graffu'r Pwyllgor ynghylch ei Adroddiad Blynyddol a gynhaliwyd yn ddiweddar, amlinellodd y Comisiynydd y pwysau ariannol ar ei swyddfa a'r llwyth gwaith presennol:

'Mae'r gwaith yn cynyddu ac mae maint y corff yn aros yn ei unman neu'n gostwng... 'Mae yna gyfnodau yn ystod y flwyddyn lle rydym ni wedi gorfod cadw swyddi'n wag o achos y sefyllfa gyllidebol, ac mae hynny wedi ychwanegu mewn rhai mannau at lwyth gwaith staff. Ac mae gan hynny, yn y pen draw, effaith ar effeithiolrwydd aelodau staff.'

Fe sonioch chi y byddai Prosiect 2050 Llywodraeth Cymru yn ymgymryd â rhai meysydd gwaith sydd o fewn cylch gwaith y Comisiynydd ar hyn o bryd a fyddai'n rhyddhau adnoddau. A allwch egluro pa agweddau ar waith y Comisiynydd yr ydych yn rhagweld y bydd Prosiect 2050 yn ymgymryd â hwy, a pha drafodaethau ydych chi wedi'u cael gyda'r Comisiynydd am y datblygiad hwn?

Pan roddodd y Comisiynydd dystiolaeth i'r Pwyllgor yn ein cyfarfod ar 1 Hydref 2020, dywedodd:

'Mae'r gwaith yn cynyddu ac mae maint y corff yn aros yn ei unman neu'n gostwng. Fe wnes i gydnabod hynny llynedd yn y rhagamcanion rhoddais i mewn i'r Llywodraeth. Dwi'n meddwl bod y rhagamcanion yn realistig.'

Dywedoch eich bod yn cael trafodaethau gyda'r Comisiynydd yn rheolaidd i sicrhau y gall gyflawni ei swyddogaethau o dan Fesur y Gymraeg. O ystyried ei sylw i'r Pwyllgor, ydych chi'n hyderus bod gan Gomisiynydd y Gymraeg ddigon o adnoddau i gyflawni ei rwymedigaethau statudol?

A ydych wedi cael unrhyw drafodaethau gyda'r Comisiynydd am yr arbedion a ragwelir sy'n deillio o weithio o bell, ac os felly, pa effaith fydd hyn yn ei chael ar ei adnoddau?

Yn dilyn yr ymosodiad seiber ar y system TG a ddefnyddir gan swyddfa Comisiynydd y Gymraeg, cytunwyd y gallai fod angen cymorth neu gefnogaeth ychwanegol. A allwch gadarnhau a yw'r Comisiynydd wedi gofyn am arian ychwanegol i ddelio ag effaith yr ymosodiad seiber ac o ble y daw'r cyllid hwn, pe byddech yn cytuno i'w ddarparu? Bydd difrifoldeb yr ymosodiad yn amlwg yn golygu y bydd yn cymryd amser i'w ddatrys, felly a allwch roi syniad o unrhyw ddyddiadau y gobeithiwch y bydd swyddfa'r Comisiynydd yn gallu gweithredu fel yr arfer?

Cyllid ychwanegol ar gyfer pwysau yn ymwneud â Covid

Yn ystod y cyfarfod, fe sonioch hefyd y byddwch yn gwneud cynnig am arian o'r gronfa COVID ganolog i gefnogi'r Urdd os bydd angen. A allwch chi ddweud wrth y Pwyllgor beth fydd y meini prawf y byddwch yn eu defnyddio fel sail i'ch penderfyniad o ran pryd i wneud cais am y gronfa? Ydych chi'n ystyried gwneud cais i'r gronfa ganolog i gefnogi unrhyw sefydliadau eraill sy'n hyrwyddo'r Gymraeg, fel yr Eisteddfod Genedlaethol, yn dilyn y penderfyniad i ohirio'r digwyddiad eleni?

At ddibenion llywio gwaith y Pwyllgor a'r dadl yn y Cyfarfod Llawn ar y Gyllideb Ddrafft, byddwn yn ddiolchgar pe gallech ateb erbyn 2 Mawrth.

Rwy'n anfon copi o'r llythyr hwn at Gadeirydd y Pwyllgor Cyllid sy'n craffu ar y Gyllideb Ddrafft.

Yn gywir,

Bethan Sayed.

Bethan Sayed AS

Cadeirydd y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu

Ein cyf: MA/EM/0708/21

Bethan Sayed AS
Cadeirydd y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu

24 Chwefror 2021

Annwyl Bethan,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 29 Ionawr yn dilyn sesiwn graffu Cyllideb Ddrafft 2021-22 ar 14 Ionawr i drafod dyraniadau'r gyllideb sy'n cefnogi ac yn hyrwyddo'r Gymraeg. Fel y cytunwyd, isod rhoddir manylion pellach am y materion a godwyd gan y Pwyllgor.

Targedau ar gyfer cynyddu nifer yr athrawon cyfrwng Cymraeg

Rhaid cynyddu nifer yr athrawon cyfrwng Cymraeg er mwyn gweld mwy o ddysgwyr yn cael addysg cyfrwng Cymraeg. Yn ystod pum mlynedd cyntaf gweithredu *Cymraeg 2050*, mae'r data yn dangos nad ydym wedi gwneud cymaint o gynnydd yn erbyn y targedau â'r disgwyl, yn enwedig yn y sector uwchradd.

Ymhlith ein hymyriadau presennol sy'n anelu at gefnogi cynnydd yn nifer yr athrawon cyfrwng Cymraeg mae'r canlynol:

- menter Iaith Athrawon Yfory (IAY) sydd â chyllideb flynyddol o tua £0.5m. Bu ar gael i athrawon uwchradd cyfrwng Cymraeg dan hyfforddiant ers 2018. Cynigir cymhelliant o £5,000 a delir mewn dau randaliad o £2,500 yr un:
  - mae'r cyntaf o fewn blwyddyn i ennill Statws Athro Cymwysedig (SAC);
  - mae'r ail o fewn blwyddyn i gwblhau'r cyfnod sefydlu yn llwyddiannus.Hyd yn hyn, mae 154 o athrawon wedi derbyn yr arian hwn yn ystod blynyddoedd academaidd 2018/19 a 2019/20. Disgwylir yr hawliadau cyntaf ar gyfer blwyddyn academaidd 2020/21 dros y misoedd nesaf.
- Mae rhaglenni diwygiedig Addysg Gychwynnol i Athrawon bellach yn rhoi cymorth Cymraeg i bob athro dan hyfforddiant fel y gall feithrin ei hyder i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg, neu feithrin ei sgiliau i addysgu Cymraeg fel rhan o'r cwricwlwm mewn ysgolion cyfrwng Saesneg. Mae hyn yn unol â'r Safonau Proffesiynol ar gyfer Addysgu ac Arweinyddiaeth ac mae'n seiliedig ar fframwaith cymhwysedd sgiliau Cymraeg cyffredin i ymarferwyr.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Eluned.Morgan@llyw.cymru
Correspondence.Eluned.Morgan@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

- Datblygwyd llwybrau amgen newydd i addysgu sy'n galluogi athrawon dan hyfforddiant i astudio'n rhan-amser ar y cyd â'u hymrwymiaadau eraill, ochr yn ochr â'u hyfforddiant neu drwy lwybr cyflogedig. Y gobaith yw y bydd y rhaglenni newydd hyn yn denu gweithlu addysgu mwy amrywiol, a'r rhai sydd am newid gyrfa. Mae'r llwybrau ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Mae Llywodraeth Cymru yn ariannu ymgyrch ddigidol genedlaethol *Addysgu Cymru* ar gyfer grwpiau penodol iawn o ddarpar athrawon sydd wedi'u nodi, gan gynnwys myfyrwyr israddedig sy'n siarad Cymraeg. Caiff tua £0.250m ei wario ar yr ymgyrch hon bob blwyddyn.
- Eir ati i weithio gyda'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol ac amrywiaeth o randdeiliaid i hyrwyddo Cymraeg fel pwnc Safon Uwch er mwyn sicrhau bod digon o raddedigion Cymraeg ar gael, a all ddilyn gyrfa fel athrawon. Buddsoddwyd cyfanswm o £0.145m yn y gwaith hwn yn ystod 2019-20 a 2020-21, ond mae pandemig COVID-19 wedi amharu ar hyn.
- Mae rhaglen gyfnewid ar waith i gynorthwyo athrawon cynradd i addysgu mewn ysgolion uwchradd. Darperir cyllideb flynyddol o £0.5m ar gyfer y rhaglen hon. Mae hon yn rhaglen benodol ar gyfer y sector cyfrwng Cymraeg. Yn ystod 2020/21, mae 10 unigolyn sy'n cael cymorth i addysgu amrywiaeth o bynciau uwchradd, gan gynnwys mathemateg, gwyddoniaeth, Cymraeg a Saesneg.
- Cynllun Sabothol Iaith Gymraeg – mae gan y cynllun ddau nod: meithrin sgiliau Cymraeg ymarferwyr mewn ysgolion cyfrwng Saesneg er mwyn iddynt addysgu Cymraeg yn hyderus fel rhan o'r cwricwlwm; a gwella sgiliau Cymraeg ymarferwyr mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg a dwyieithog er mwyn meithrin sgiliau llythrenedd Cymraeg dysgwyr. Mae cyllideb flynyddol o £3.65m ar gael sy'n talu am gyrsiau, costau cyflenwi ysgolion a chostau teithio ychwanegol yr ymarferwyr. Bydd yr adroddiad gwerthuso bellach yn cael ei gyhoeddi ym mis Mawrth yn sgil oedi oherwydd COVID-19.
- Darperir cefnogaeth gan gonsortia rhanbarthol sy'n cynnwys amrywiaeth o gyrsiau iaith a methodoleg byr i ymarferwyr, datblygu adnoddau i gefnogi addysgu a dysgu, a chefnogi'r Siarter Iaith. Dyrannwyd cyfanswm o £2.7m i'r rhanbarthau yn 2020-21 a rhagwelwn y bydd yr un lefel o gyllid ar gael yn 2021-22.
- Gwneir gwaith ar y cyd â'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol i ddatblygu cyrsiau ar-lein i ymarferwyr, arweinwyr a llywodraethwyr fel y gallant ddysgu Cymraeg neu wella eu Cymraeg. Mae'r cyrsiau wedi cael eu teilwra ar gyfer y sector addysg. Cafodd y gwaith hwn ei wneud gan ddefnyddio cyllideb y Ganolfan Genedlaethol.

Yn ystod y cyfnod hwn, gwelwyd diwygiadau o fewn addysg gychwynnol i athrawon, cyflwynwyd y Cyfrifiad Blynyddol o'r Gweithlu Ysgolion, adolygwyd Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg, a pharhawyd i ddatblygu'r gwaith o gynllunio a chyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg ôl-16 ac addysg uwch.

Wrth symud ymlaen, mae'r Gweinidog Addysg a'i swyddogion yn gweithio gyda Chyngor y Gweithlu Addysg, y Coleg Cymraeg Cenedlaethol, Comisiynydd y Gymraeg a rhanddeiliaid eraill i ddatblygu cynllun 10 mlynedd a fydd yn mynd â ni i fyny at dargedau nesaf *Cymraeg 2050* yn 2031. Bydd y cyfnod 10 mlynedd hwn yn cyd-daro â chylch 10 mlynedd Cynlluniau Strategol newydd Cymraeg mewn Addysg, gan ein galluogi i ddefnyddio'r wybodaeth a roddir gan awdurdodau lleol am leoliad ysgolion neu ffrydiau cyfrwng Cymraeg newydd, ochr yn ochr â data gan y Cyfrifiad Blynyddol o'r Gweithlu Ysgolion a'r myfyrwyr israddedig sy'n siarad Cymraeg sydd ar ddod er mwyn gwella'r gwaith o gynllunio ar gyfer cynyddu

nifer yr athrawon cyfrwng Cymraeg. Nid oes ateb cyflym a byddwn yn gweithio gydag ysgolion, darpar athrawon a rhanddeiliaid eraill i lunio'r strategaeth, a datblygiadau prif ffrwd, er mwyn cefnogi'r cynnydd yn nifer yr athrawon cyfrwng Cymraeg. Byddwn ni a'r Gweinidog Addysg yn croesawu unrhyw awgrymiadau sydd gan y pwyllgor am ffyrdd o gynyddu nifer yr athrawon cyfrwng Cymraeg.

Addysg Ôl-16

Mae'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol wedi cymryd ei gyfrifoldebau estynedig o ddifrif, ac mae eisoes wedi cymryd camau breision wrth gynnal prosiectau yn yr holl golegau addysg bellach yn y meysydd â blaenoriaeth. Mae'n hynod bwysig sicrhau bod darpariaeth ôl-16 alwedigaethol ar gael, lle y gall dysgwyr barhau â'u haddysg a'u hyfforddiant yn Gymraeg neu'n ddwyieithog, a chynnal eu sgiliau Cymraeg, er mwyn cyrraedd y nod o filiwn o siaradwyr Cymraeg.

Ers ehangu cylch gwaith y Coleg, rwyf wedi cefnogi Cynllun Cenhadon pob coleg a'r sector prentisiaethau er mwyn hyrwyddo a galluogi dysgwyr i siarad Cymraeg a themlo'n hyderus am eu sgiliau yn y gweithle ac yn eu cymunedau. Rwyf wedi gweld yn uniongyrchol sut mae dysgwyr yn cael budd o'r Cynllun Cenhadon, ac ymyriadau'r Coleg. Gwneir cynnydd wrth brif ffrydio'r Gymraeg mewn addysg a hyfforddiant ôl-16, a byddaf yn parhau i drafod y mater hwn â'r Gweinidog Addysg.

Cymorth Cymraeg i rieni newydd

Cynigir sesiynau 'Fi a fy mabi' drwy raglen 'Cymraeg i Blant' i rieni newydd a darpar rieni, gan gynnig cyfres o sesiynau sy'n anelu at gefnogi'r defnydd o'r Gymraeg ar yr aelwyd a chefnogi taith y plentyn i addysg cyfrwng Cymraeg.

Ers diwedd mis Mawrth 2020, bu modd i'r cymorth a gynigir drwy 'Cymraeg i Blant' barhau, gan gynnal gweithgareddau ar-lein yn unig. Cafodd sesiynau 'Fi a fy mabi' eu datblygu a'u cyflwyno'n benodol yn ystod y pandemig er mwyn cynnig cymorth drwy'r model hwn. Rhwng mis Mehefin a diwedd mis Rhagfyr 2020, cynhaliwyd 159 o sesiynau 'Fi a fy mabi' unigol, gyda chyfanswm o 476 o rieni yn cymryd rhan.

Caiff y sesiynau hyn eu hyrwyddo drwy dudalennau Facebook lleol 'Cymraeg i Blant', yn ogystal â thudalennau grwpiau eraill ar y cyfryngau cymdeithasol fel 'Bumps to Babies'. Anfonir gwybodaeth am y grwpiau hyn, yn ogystal â'r cymorth ehangach a gynigir drwy raglen 'Cymraeg i Blant', at bob Ymwelydd Iechyd/ Rheolwr Bydwagedd, yn ogystal â Swyddogion Iaith Byrddau Iechyd.

Bu'n heriol hyrwyddo sesiynau 'Cymraeg i Blant' drwy Ymwelwyr Iechyd mewn rhai ardaloedd oherwydd y pandemig, am fod rhai ohonynt wedi gorfod newid rolau er mwyn helpu i drechu'r pandemig. Mae'r sefyllfa hon yn parhau i ryw raddau, gyda rhai ymwelwyr iechyd yn rhan o'r rhaglen frechu.

Bu'r cyfnod ers mis Mawrth 2020 yn heriol, ond mae hefyd wedi cynnig cyfle i ddatblygu'r cymorth a gynigir i rieni ymhellach. Mae sesiynau wyneb yn wyneb yn dal i fod yn elfen bwysig o'r cymorth a all gael ei gynnig drwy'r rhaglen, a byddant yn aildechrau cyn gynted ag y bydd hawl gwneud hynny. Fodd bynnag, bydd y cymorth ar-lein a ddatblygwyd dros y flwyddyn ddiwethaf yn parhau i fod yn rhan annatod o'r cymorth estynedig a gynigir drwy 'Cymraeg i Blant'.

Comisiynydd y Gymraeg

Yn dilyn penodi Aled Roberts ar 1 Ebrill 2019, cytunwyd ar [Femorandwm Cyd-ddealltwriaeth](#) rhwng Llywodraeth Cymru a'r Comisiynydd ym mis Awst 2019. Mae Atodiad 1 i'r Memorandwm yn amlinellu'r ffordd y rhennir cyfrifoldebau Llywodraeth Cymru a'r Comisiynydd. Rwy'n cyfarfod â'r Comisiynydd bob chwarter i drafod rhaglenni gwaith a blaenoriaethau. Hefyd, cynhelir cyfarfodydd rheolaidd rhwng fy swyddogion i a swyddfa'r Comisiynydd i sicrhau bod y ffordd y caiff cyfrifoldebau eu rhannu yn glir, ac na ddyblygir ymdrechion i hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg o fewn sectorau penodol.

Yn y Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth, nodir y bydd y ffordd y caiff cyfrifoldebau eu rhannu yn cael ei adolygu'n flynyddol. Ni lwyddwyd i gynnal yr adolygiad cyntaf o'r fath oherwydd y pandemig. Wrth i'r cyfyngiadau symud gael eu llacio gobeithio, gallwn aildechrau trafod y Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth. Gall hyn gynnwys pa gyrff sydd yn y sefyllfa orau i gyflawni mathau penodol o waith, gyda phwyslais arbennig ar weithredu'r argymhellion yn *Effaith COVID-19 ar grwpiau cymunedol Cymraeg*, sef adroddiad Ymchwil Gymdeithasol y Llywodraeth a gyhoeddwyd gennym yn ddiweddar.

Mae'r gyllideb ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf yn heriol i bob sefydliad, gan gynnwys Comisiynydd y Gymraeg. Rwy'n falch ein bod wedi llwyddo i gynnal y gyllideb refeniw o £3.207m yn 2021-22, ac rwy'n dal yn hyderus y bydd y Comisiynydd yn parhau i gyflawni ei swyddogaethau statudol o fewn y gyllideb hon. Byddaf yn parhau i gynnal trafodaethau rheolaidd â'r Comisiynydd, a fydd yn cynnwys monitro'r ffordd y mae'r Comisiynydd yn parhau i gyflawni ei swyddogaethau o dan Fesur y Gymraeg.

Mae'r pwysau ar gyllidebau o ganlyniad i'r pandemig wedi gorfodi pob un ohonom i weithio'n wahanol, ac rwy'n ddiolchgar i'r Comisiynydd a'i staff am ateb yr heriau. Fel pob corff, mae'r profiad o weithio drwy COVID-19 a'r cyfyngiadau symud wedi ei gwneud hi'n ofynnol i'r Comisiynydd ddod o hyd i ffyrdd amgen o weithio gyda phartneriaid a rhanddeiliaid. Mae'r Comisiynydd yn fodlon y gall gynnal cydberthynas effeithiol â chyrrff eraill mewn ffyrdd rhithwir, yn hytrach na chynnal cyfarfodydd wyneb yn wyneb bob tro. Yn ei Amcangyfrif ar gyfer 2021-22, noda'r Comisiynydd y bydd y newidiadau hyn i ffyrdd o weithio yn arbed tua £45,000 mewn costau teithio (55%) o 2021-22 ymlaen. Nid yw hyn yn cyfrif am y ffaith bod cyfarfodydd rhithwir hefyd yn galluogi staff i ddefnyddio eu hamser yn fwy effeithlon, drwy leihau eu hamser teithio.

Mae'r Comisiynydd yn parhau i drafod y gwaith TG ychwanegol a achoswyd gan yr ymosodiad seiber â'i gontractwyr TG allanol. Yn 2020-21, cafodd y Comisiynydd £385,000 mewn cyllid cyfalaf i uwchraddio ei seilwaith TG; mae'r gwaith hwnnw yn mynd rhagddo yn ôl y disgwyl, ond bu'n rhaid ail-flaenoriaethu'r gwelliannau i'w hariannu gan y buddsoddiad hwnnw yn sgil yr ymosodiad seiber. Mae'r Comisiynydd hefyd wedi cael £30,000 mewn cyllid cyfalaf ar gyfer 2021-22 i ddatblygu gwefan newydd ar lwyfan mwy modern. Hyd nes y bydd y Comisiynydd yn gallu neilltuo'r costau ychwanegol a achoswyd gan yr ymosodiad seiber, ni fyddwn yn gallu cwblhau nac ystyried unrhyw ofynion ychwanegol o ran cyllid cyfalaf.

O ran yr amserlen adfer, mae contractwr TG allanol y Comisiynydd wedi datblygu system TG newydd gyda chymorth ac arweiniad swyddogion o Lywodraeth Cymru. Bu'r system newydd ar waith ers cyn y Nadolig. Ni wnaeth yr ymosodiad seiber effeithio ar lwyfannau cyfryngau cymdeithasol na system ffôn y Comisiynydd, ac maent wedi bod yn weithredol drwy gydol y cyfnod. Cafodd gwefan y Comisiynydd ei hanalluogi'n llwyr gan yr ymosodiad seiber ac mae'r Comisiynydd wrthi'n datblygu gwefan newydd. Mae'r gwaith o adfer data a gollwyd yn ystod yr ymosodiad seiber hefyd yn parhau.

Cyllid ychwanegol mewn ymateb i COVID-19

Bydd unrhyw benderfyniad i ddarparu cyllid ychwanegol yn seiliedig ar y dystiolaeth o angen. Rydym yn cynnal trafodaethau rheolaidd â'r Urdd a'r Eisteddfod Genedlaethol ynghylch yr heriau parhaus maent yn eu hwynebu yn sgil COVID-19.

Mae'r Urdd wedi cyflwyno cynnig ar gyfer ailadeiladu gwasanaethau'r mudiad, ac mae hefyd wedi rhannu'r heriau a wynebir yn y flwyddyn ariannol bresennol. Felly, rydym wedi darparu cymorth ychwanegol o £1.3m i'r Urdd i'w helpu i leddfu'r pwysau ariannol a wynebir yn y flwyddyn ariannol bresennol.

Ar 26 Ionawr cyhoeddodd yr Eisteddfod Genedlaethol y byddai Eisteddfod Genedlaethol 2021 yn cael ei gohirio tan 2022. Yn sgil y cyhoeddiad hwn, rydym wedi gallu darparu cyllid ychwanegol o £190,000 yn y flwyddyn ariannol hon i helpu gyda chostau seilwaith creu gŵyl gyfunol yn 2021, gan adeiladu ar ddigwyddiad llwyddiannus AmGen yn 2020.

Hyderaf y bydd yr ymatebion hyn o fudd i allu cwblhau'r gwaith o graffu ar Gyllideb Ddrafft 2021-22.

Yn gywir

Eluned Morgan AS/MS

Y Gweinidog Iechyd Meddwl, Llesiant a'r Gymraeg
Minister for Mental Health, Wellbeing and Welsh Language